

ENHET
Enheten för Velfärd, Utbildning och
Arbetsmarknadspolitik

HANDLÄGGARE
Malin Wreder

DATUM
2020-04-15

ERT DATUM
2020-02-05

DIARIENUMMER
20200039

ER REFERENS
S2020/00536/SF

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering SOU 2020:6

LOs synpunkter på utredningens konkreta förslag

LO anser att den aktuella utredningen, inom ramen för de direktiv den haft att följa, gjort ett gediget analysarbete. De förslag som utredningen för fram är väl underbyggda med sakkunskap och relevant empiri. Visserligen anser LO att en större hänsyn borde tas till att de försäkrades omställningsförmåga varierar när arbetsförmågan ska prövas mot ”normalt förekommande arbete”. Samtidigt förstår LO att ett mer omfattande förslag än det utredningen för fram inte var möjligt att åstadkomma inom ramen för det givna direktivet.

Mot denna bakgrund kan LOs synpunkter rörande utredningens konkreta förslag sammanfattas i några punkter:

- LO tillstyrker förslaget om att bedömningen av arbetsförmågan efter dag 180 ska göras mot angivet normalt förekommande arbete. Med angivet normalt förekommande arbete avses normalt förekommande arbeten som ingår i en yrkesgrupp enligt Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK).
- LO tillstyrker förslaget om att avslagsbeslut bör underbyggas i större utsträckning för att Försäkringskassan ska kunna göra de ställningstaganden som krävs enligt rättspraxis. De gäller framför allt ställningstagandet till om det finns arbeten, som är normalt förekommande, där den försäkrade kan nyttja sin kvarvarande arbetsförmåga och möta kraven på normal arbetsprestation utan eller med endast ringa anpassning av arbetsuppgifterna. Ärendena bör därför utredas mer.
- LO tillstyrker förslaget om att en försäkrad som har uppnått den ålder då hen som tidigast kan ta ut inkomstgrundad ålderspension (i dag 62 år) ska få sin arbetsförmåga bedömd mot arbete hos arbetsgivaren oavsett hur länge hen har haft nedsatt arbetsförmåga. Möjligheten att få arbetsförmågan bedömd mot arbete hos arbetsgivaren ska gälla till och med den månad då den försäkrade som tidigast får ta ut garantipension (i dag 65 år).

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

- LO tillstyrker förslaget om att det ska räcka med att övervägande skäl talar för återgång i arbete hos arbetsgivaren senast dag 365 för att bedömningen av arbetsförmågan mot normalt förekommande arbete ska kunna skjutas upp från och med dag 181
- LO tillstyrker förslaget att den som har haft nedsatt arbetsförmåga i 365 dagar ska kunna få sin arbetsförmåga fortsatt bedömd mot arbete hos arbetsgivaren om hög grad av sannolikhet talar för återgång i detta arbete senast vid dag 550.
- LO tillstyrker förslaget om att vid bedömning av rätten till rehabiliteringsersättning ska arbetsförmågan inte bedömas mot normalt förekommande arbete.

LOs syn på prövningen mot ”angivet normalt förekommande arbete”

Generellt sett anser LO att utredningen innehåller förslag som kommer att leda till en mer rättssäker, förutsägbar och rättvis prövning av den försäkrades arbetsförmåga vid sjukpenning efter dag 180 och dag 365. LO instämmer i utredningens antaganden att prövningen mot ett normalt förekommande arbete allt för ofta sker för tidigt och att det för många sjukskrivna är positivt för tillfrisknandet att få rimligare möjlighet att återgå i sin anställning hos arbetsgivaren. Vid vissa typer av sjukdomar kan det till och med vara avgörande för återhämtningen att arbeta i en trygg och välkänd miljö.

LO noterar dock att utredningen har varit begränsad av sitt direktiv i en rad avseenden. Utredningens uppdrag har inte varit att förändra regelverket på ett mer ingripande sätt utan istället att, inom ramarna för rehabiliteringskedjan, justera i det befintliga regelverket. Ska de stora strukturella problem i dagens sjukförsäkring, som leder till att många försäkrade upplever otrygghet och blir utförsäkrade trots att arbetsförmågan är nedsatt, krävs mer omfattande förändringar än att endast korrigera rehabiliteringskedjans regelverk. Det handlar inte minst om att tydligare balansera om kravställandet vid tidsgränserna och sätta ett större tryck på de aktörer i sjukskrivningsprocessen som kan leverera rehabilitering och stöd för återgång i arbete.

Rehabiliteringskedjans strikta utformning i kombination med tolkningen av begreppet sjukperiod innebär att krav på omställning ställs mycket tidigt i ett sjukdomsförlopp. Vidare har Försäkringskassan kommit att ställa krav på sjukintygens innehåll som enligt LO de facto innebär att ett betydligt högre beviskrav uppställs än som kan anses vara ”sannolikt”. Som framgått av tidigare granskningar har även sjukvården mycket svårt att möta de krav som Försäkringskassan idag ställer. Enligt LO behöver det tas ett helhetsgrepp där rehabiliteringskedjan utvärderas och analyseras. En

ordning där ett regelverk i efterhand lagas och lappas är sällan en bra ordning för att skapa en hållbar och välfungerande lagstiftning. Utredningen innehåller en gedigen genomgång och analys av begreppet normalt förekommande arbete. Som utredningen finner är det vid bedömning av en försäkrads arbetsförmåga nödvändigt att ta ställning till en rad faktorer.

Som framgår av de senare domarna behöver bedömning av den försäkrades arbetsförmåga vara verklighetsförankrad. Det är enbart försäkrade som helt klart har en arbetsförmåga som kan utnyttjas på den öppna arbetsmarknaden som inte har rätt till sjukpenning. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen innebär detta att en försäkrad måste kunna klara alla sådana krav som ett arbete på den öppna arbetsmarknaden ställer. Den försäkrade måste därmed kunna leva upp till de krav och förväntningar som arbetsgivare på den öppna arbetsmarknaden allmänt sett har när det t.ex. gäller arbetsprestation och arbetstakt. Då det redan i RÅ 2008 ref. 15 fastslogs att inte krav på mer än ringa anpassning kunde ställas vid bedömning av rätten till sjukpenning är uttalanden i HFD 2019 ref. 48 av intresse.

Av HFD 2019 ref. 48 framgår att med mindre anpassningar avses t.ex. en speciellt anpassad arbetsplats, dator med punktskriftsdisplay eller liknande och med större anpassningar avses exempelvis att vissa arbetsuppgifter utesluts, att arbetstiden anpassas eller att prestationsnivån justeras. Av detta kan slutsatsen dras att om arbetsförmåga i ett normalt förekommande arbete förutsätts att vissa arbetsuppgifter utesluts, att arbetstiden anpassas eller att prestationsnivån justeras kan den försäkrade inte anses kunna utföra ett normalt förekommande arbete.

Som framgår av ovan angiven praxis ska Försäkringskassan ta ställning till en rad förhållanden vid bedömningen av om den försäkrade har arbetsförmåga i ett normalt förekommande arbete. Försäkringskassan behöver ta ställning till om arbetsförmåga finns i ett vanligt arbete och arbetet ska kunna utföras i ett normalt arbetstempo utan mer än ringa anpassning. Den försäkrade ska dessutom kunna leva upp till de krav och förväntningar som arbetsgivare på den öppna arbetsmarknaden allmänt sett har när det gäller till exempel arbetsprestationer och arbetstakt. Alla dessa delar innehåller en rad bedömningsfrågor.

Utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv är det rimligt att Försäkringskassan under handläggningen uttryckligt tar ställning till ovan angivna faktorer och underbygger dessa ställningstagande med utredning. Detta är dock inte fallet idag. Som utredningen visar saknas i princip alltid ställningstaganden till de faktorer som ska bedömas. Istället görs en svepande bedömning med innebörden att den försäkrade kan utföra ett normalt förekommande arbete. Utredningen har till grund för sina slutsatser i dessa delar utfört såväl intervjuer som aktgranskningar.

Som utredningen på ett tydligt sätt visar, och även LO-TCO Rättsskydd tidigare beskrivit i andra sammanhang, har antalet nyinkomna ärenden avseende sjukpenning ökat dramatiskt. Antalet ärenden kulminerade 2018 med totalt 380 nyinkomna ärenden. Under 2019 inkom 254 ärenden, vilket var ungefär samma nivå som under 2017. Motsvarande siffra för 2016 var mindre än 100 ärenden. Samma ökning av antalet sjukpenningärenden ägde rum i samband med införandet av rehabiliteringskedjan.

Allt sedan införandet av ”rehabiliteringskedjan” har således LO-TCO Rättsskydd och i LO-förbunden handlagt ett stort antal ärenden avseende beslut om sjukpenning. I dessa ärenden begärs regelmässigt in akter från Försäkringskassan. När LO-TCO Rättsskydd gått igenom dessa akter finns i princip aldrig några ställningstaganden till de faktorer som enligt praxis är relevanta för bedömningen. Det är således, precis som utredningen beskriver, oftast inte möjligt att av Försäkringskassans akter förstå hur Försäkringskassan kommit fram till att t.ex. arbetet kan utföras ”i normalt arbetstempo” och ”utan mer än ringa anpassning”.

Enligt LO är förklaringen till dessa brister i handläggningen att det är svårt att föreställa sig hur en sådan prövning ska kunna ske utan att den försäkrades arbetsförmåga relateras till något mer konkret än bara en allmän skrivning om ”ett normalt förekommande arbete”. En bedömning förutsätter att de olika typer av arbetsuppgifter som prövningen avser är kända för handläggaren. Annars blir prövningen allt annat än verklighetsförankrad.

Det ursprungliga referensmaterial som Försäkringskassan tog fram 2013 innehåller i den inledande avsnitten en målande beskrivning av hur Försäkringskassan själva såg på sin egen bedömning i dessa fall. På s 3 framgår följande: *”I avsaknad av ett gemensamt referensmaterial kring arbetsmarknadens krav har Försäkringskassans handläggare tidigare i princip varit hänvisade till sin egen privata bild av vilka yrkesgrupper arbetsmarknaden omfattar och vilka krav på medicinskt relaterade förmågor dessa yrkesgrupper ställer.”*

Detta faktum är naturligtvis otillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. Det förslag som utredningen för fram i detta avseende är därför som LO ser det ett steg i rätt riktning. Samtidigt är det viktigt att framhålla att lagstiftningen och Försäkringskassans tillämpning av lagstiftningen kontinuerligt följs upp och utvärderas.

LOs syn på möjligheten att väga in att de försäkrade har individuellt varierande förutsättningar att återgå i arbete

Som LO ser det är förslagen, när det gäller att utöka möjligheterna att väga in det faktum att de försäkrades individuella förutsättningar varierar, steg i rätt riktning. LO anser dock att det finns anledning att fortlöpande följa

rättspraxis och tillämpning av de föreslagna lagstiftningsförändringarna så att de så långt det är möjligt lever upp till principen om att de försäkrade ska vara ”försäkrade i befintligt skick”.

De problem som utredningen analyserar rör på intet sätt något nytt fenomen. I grunden handlar det om att de tidsgränser som infördes i sjukförsäkringen sommaren 2008 (”rehabiliteringskedjan”) är allt för fyrkantiga och stelbenta och inte lämnar tillräckligt utrymme för Försäkringskassan att väga in det faktum att de försäkrade har varierande omställningsförmåga och därför olika förutsättningar att klara av att ställa om till annat arbete hos arbetsgivaren eller till ett normalt förkommande arbete på arbetsmarknaden.

De ”särskilda skäl” som fanns tidigare, före ”rehabiliteringskedjan” infördes år 2008, gav Försäkringskassan möjlighet vid beslut om rätt till sjukpenning att ta hänsyn till de försäkrades varierande omställningsförmåga beroende på ålder, bosättningsförhållanden, annan verksamhet, utbildningsbakgrund samt andra liknande omständigheter.¹ Denna möjlighet togs bort i och med att ”rehabiliteringskedjan” och dess fasta tidsgränser infördes.

Detta gjordes trots att de flesta av de tunga remissinstanserna varnade för följderna, dvs att enskilda försäkrade riskerade att ”hamna i kläm”.² Såväl de fackliga centralorganisationerna, berörda myndigheter som olika domstolar lyfte fram att tidsgränserna i ”rehabiliteringskedjan” var allt för snävt och stelbent utformade.

Samhall, som får anses ha särskild kännedom om personer med nedsatt funktions- och arbetsförmåga, sammanfattade i några korta meningar det som de flesta remissinstanser varnade för: *“...de föreslagna tidsgränserna i rehabiliteringskedjan är för snävt satta och då med hänsyn till att det finns många sjukdomstillstånd och funktionsnedsättningar som kräver både mer omfattande och längre rehabiliteringsinsatser. Det finns också sjukdomstillstånd där de snäva tidsgränserna i sig kan bli en direkt negativ stressfaktor och därmed istället försämrar den enskildes möjlighet att komma i arbete.”*³

Det som sker år 2008 när ”rehabiliteringskedjan” införs är att lagstiftaren överger en av de grundläggande huvudprinciperna i sjukförsäkringen, dvs

¹ Se prop. 2007/08:136

² TCO Granskar nr. 2/08 (2008), Hög tid för en parlamentarisk utredning om socialförsäkringen – Remissinstanserna enande i stark kritik mot förslaget till ny sjukförsäkring.

³ TCO Granskar nr. 2/08 (2008), Hög tid för en parlamentarisk utredning om socialförsäkringen – Remissinstanserna enande i stark kritik mot förslaget till ny sjukförsäkring, s. 7.

att den enskilde ska vara ”försäkrad i befintligt skick”. I den så kallade Arbetsförmågeutredningen definieras denna huvudprincip på följande sätt: *”Man kan i den allmänna försäkringen sägas vara försäkrad i ’befintligt skick’, dvs. att bedömningen görs av den person man är och inte i förhållande till en ”normal” person eller i än mindre grad till en särskilt socialt och kompetensmässigt gynnad person. Att någon hänsyn tas till vem man faktiskt är och var i livet man befinner sig är en viktig del av försäkringens själva grundidé. Det är ’skadan’ som försäkras och skadan uppstår i relation till den man tidigare var.”*⁴

Det snäva regelverk rörande ”särskilda skäl” som infördes år 2008 levde faktiskt inte ens upp till det som formulerades i den utredning som låg till grund för prop. 2007/08:136: *”Att ställa samma krav på yrkesbyte, omskolning och flytt på en 61-åring som på en 33-åring saknar förmodligen legitimitet hos de flesta och kan underminera själva idén om krav på omställning.”*⁵ Istället är den undantagsregel som fogades till lagstiftningen betydligt stramare och inskränkte kraftigt innehållet i vad som tidigare ansetts vara ”särskilda skäl”.

Enligt 2008 års lagstiftning ska från och med sjukdag 180 arbetsförmågan prövas mot den reguljära arbetsmarknaden (fr.o.m. 1/7 2012 mot ”normalt förekommande arbete”). Lagstiftningen ger dock utrymme till att en sådan prövning kan skjutas upp t.o.m. dag 364 om den försäkrade med stor sannolikhet inom kort kan återgå i arbete hos arbetsgivaren. Denna undantagsregel är alltså betydligt snävare än de ”särskilda skäl” som gällde före 2008.

Regelverket vid tidsgränserna har sedan, på grund av kontinuerliga problem med den snävhet och stelbenthet remissinstanserna varnade för 2008, tvingats genomgå fler justeringar. I januari 2010 infördes exempelvis, så som utredningen beskriver, ett oskälighetsrekvisit som innebar att ett undantag från prövningen mot ”normalt förekommande arbete” kunde skjutas upp p.g.a. allvarlig sjukdom. Som utredningen konstaterar har såväl de särskilda skäl som infördes 2008 samt det oskälighetsrekvisit som infördes 2010 tillämpats mycket restriktivt.

Mot denna bakgrund anser LO, i likhet med utredningen, att de ”särskilda skäl” som infördes 2008 och de justeringar som senare gjorts är otillräckliga. Det utrymme för rimlighetsbedömningar, som fanns före 2008 i lagstiftningen, har idag inskränkts så till den grad att den varning som utfärdades i ett delbetänkande till sjuk- och arbetsskadekommittén (SOU 1995:49) måste anses vara högst relevant: *”Om tillämparen vid sin*

⁴ Gränslandet mellan sjukdom och arbete (SOU 2009:89), s. 118–119.

⁵ Mera försäkring och mera arbete (SOU 2006:86), s. 99

bedömning nödgas inskränka sig till att bedöma enbart sjukdomens inverkan på arbetsförmågan, utan att rimliga hänsyn även tas till vissa individuella förutsättningar, riskerar betoningen på 'social' i ordet socialförsäkring att helt försvinna.”⁶

Sammantaget instämmer alltså LO i utredningens slutsats att prövningen mot normalt förekommande arbete allt för ofta sker för tidigt och att det för många sjukskrivna är positivt för tillfrisknandet att få en utökad möjlighet att återgå i sin anställning hos arbetsgivaren. LO anser att de förslag utredningen för fram är steg i rätt riktning och rimligen bör leda fram till att sjukförsäkringen får ett mer realistiskt individbegrepp eftersom såväl lagstiftning, rättspraxis som tillämpningen kan utgå från principen om att den försäkrade är försäkrad ”i befintligt skick”.

Det finns dock alltid en risk att domstolornas tolkning och den ansvariga myndighetens lagtillämpning med tiden delvis blir en annan än den lagstiftaren avsåg. LO anser därför att det är viktigt att det i lagens förarbeten tydligt framgår att den justering som görs utifrån utredningens förslag syftar till och utgår ifrån principen om att den försäkrade ska vara ”försäkrad i befintligt skick” (se definition i SOU 2009:89, s. 118–119).

LO anser dessutom att det finns anledning för regeringen och riksdag att fortsatt och kontinuerligt följa upp utvecklingen av rättspraxis och Försäkringskassans tillämpning och om det sker glidningar bort från vad som ligger i begreppet ”försäkrad i befintligt skick” skyndsamt återkomma med förtydliganden och/eller förslag till lagstiftningsjusteringar.

LOs syn på utredningens förslag som rör rehabilitering och återgång i arbete

LO-förbunden arbetar idag aktivt för att arbetsgivarna ska ta ett större förebyggande arbetsmiljöansvar och agera tidigare med rehabiliteringsåtgärder för att anställd ska kunna återgå i arbete. LO-förbunden vill trygga medlemmarnas rätt till en aktiv och tidig rehabilitering. Att rehabiliteringsersättning, precis som utredningen visar, beviljas i liten uträkning och relativt sent i sjukskrivningsprocessen är ett uttryck för att insatser för att underlätta rehabilitering och återgång i arbete inte prioriterats av Försäkringskassan.

LO bedömer att utredningens förslag, om att vid bedömning av rätten till rehabiliteringsersättning ska arbetsförmågan inte bedömas mot normalt förekommande arbete, kommer att underlätta återgången i arbete för många försäkrade. Samtidigt anser LO att det behövs en tydligare koppling till en faktisk tidsram för arbetsgivarna och tydligare sanktioner riktade mot de

⁶ SOU 1995:49, s. 230 ff.

arbetsgivare som inte underlättar återgången i arbete och inte uppfyller sitt rehabiliteringsansvar.

När det gäller återgången i arbete vill LO betona att det är arbetsgivarens ansvar att påbörja, genomföra, utvärdera och följa upp rehabiliteringsåtgärder. Det innebär i praktiken att arbetsgivarna ska ha en tydlig plan för återgång i arbete för enskild individ med anpassade arbetsuppgifter eller andra förutsättningar på arbetsplatsen, fysisk miljö, anpassade arbetstider, tillgänglig handledning etc.

Idag får de försäkrade, vilket också framgår av utredningens analys, generellt sett möjlighet till rehabiliteringsåtgärder ganska sent i sin sjukskrivning beroende på olika orsaker. För att underlätta återgången i arbete krävs därför enligt LO tydligare direktiv till arbetsgivarna. De arbetsgivare som inte tar sitt ansvar måste träffas av mer kännbara sanktioner än de som idag finns att tillgå.

LO ser också att det ofta är relativt unga medlemmar, som pga. sina otrygga anställningsvillkor och utifrån sjukförsäkringens utformning, utestängs från det grundläggande och viktiga sociala skyddsnet som sjukförsäkringen bör vara. LO konstaterar att det på detta område kvarstår ett arbete med att utforma sjukförsäkringen på ett sådant sätt så att fler omfattas.

LO vill också i detta sammanhang lyfta fram att utredningens förslag om att använda SSYK för att ange specifikt yrke även kan förenkla utredning för enskild hos arbetsförmedlingen. Det är dock viktigt att framhålla att det faktum att yrket finns i verkligheten inte per automatik betyder att arbetet finns att tillgå för sysselsättning. Här finns en tydlig koppling till lagstiftning gällande anställningsvillkor och att kunna försörja sig på deltid som kan bli aktuellt under nuvarande förutsättningar på arbetsmarknaden.

Att, så som utredningen föreslår, som äldre anställd få en sin arbetsförmåga bedömd mot arbete hos nuvarande arbetsgivare är positivt i den meningen att det går att påbörja rehabiliteringssamtal tidigt. Det underlättar möjligheterna att se över kompetensbehov och utbildningsinsatser för att hitta andra arbetsuppgifter på samma företag/verksamhet och ett krav på arbetsgivaren att behålla erfarenhet inom företaget.

Utredningens förslag om ”övervägande skäl” och utökade möjligheter att beviljas rehabiliteringsersättning ger en mer realistisk möjlighet för anställd att söka tjänstledigt för att prova annat arbete, alternativt rehabiliteringsersättning i väntan på medicinsk behandling eller operation. De försäkrade får möjlighet till en mer individuellt anpassad väg tillbaka till arbete, men kan också undvika stressen av otillräcklig ekonomi under tillfrisknandet.

Utredningens förslag om att utöka möjligheterna att bevilja rehabiliteringsersättning ger ett starkt argument för att arbetsgivaren tidigare ska presentera vilka möjligheter till anpassning som kan ske på arbetsplatsen. För den försäkrade kan detta så som LO ser det dessutom innebära att processen med att utreda arbetsförmåga hos Arbetsförmedlingen kan komma igång snabbare, vilket innebär att den försäkrade inte riskerar att "fattiggöras" och stå utan försörjningskälla innan återgång i arbete kan ske.

Generellt sett vill LO att arbetsgivarens rehabiliteringsansvar tydligare kopplas ihop med en tidsram. Det är viktigt att fler än enbart den enskilde försäkrade träffas av olika typer av tidsatta incitament för att underlätta återgången i arbete. Om arbetsgivaren inte fullföljer sitt rehabiliteringsansvar och inte underlättar återgången i arbete måste denne drabbas av kännbara sanktioner. På det viset kan utredningens förslag få mer genomslag i praktiken. Det handlar också om att anpassning vid rehabilitering tydliggörs för både anställd och arbetsgivare för att på sikt minska orsakerna till både korttidsfrånvaro och långtidsfrånvaro.

LO vill slutligen lyfta fram att en konkret checklista med en tydlig tidsplan och konkret beskrivna åtgärder kan underlätta vid samtal och upprättandet av plan för återgång i arbete. Denna checklista måste naturligtvis anpassas efter den försäkrades medicinska och individuella förutsättningar och behandlande läkares rekommendationer. Exempel på hur en sådan checklista bör se ut i "normalfallet"⁷ (AFS: 1994:1):

1. Sjukanmälan och inledande samtal (dag 14–30). När 14 dagar av sjukskrivning passerat ska arbetsgivaren försöka boka in ett första samtal med anställd för att förklara vad arbetsgivaren har för plan vid rehabilitering och förslag på åtgärder som företaget kan erbjuda exempelvis; kontakt med företagshälsovård, anpassat schema, anpassade arbetsuppgifter. Om arbetsgivaren inte kontaktar anställd ska det finnas tydligt beskrivet vem anställd ska ta kontakt med om sjukskrivning är planerad att pågå längre än 14 dagar.

2. Rehabiliteringssamtal och handlingsplan (dag 30–60). När 30 dagar av sjukskrivningen passerat ska anställd och arbetsgivare ha ett samtal där de kommer överens om en rehabiliteringsplan, den ska vara skriftlig och om det finns skyddsombud/fackligt ombud på arbetsplatsen ska denna informeras och närvara om anställd så önskar.

⁷ Denna checklista måste naturligtvis anpassas till behandlande läkares rekommendationer och individens faktiska förutsättningar. Det viktiga i detta sammanhang är att tydliggöra för arbetsgivaren att aktivt ta ansvar för att stödja återgången i arbete.

3. Anpassning och handlingsplan (dag 30–90). Dag 30–90 ska åtgärder i handlingsplanen genomföras och utvärderas löpande för att kunna anpassas beroende på hur arbetet fungerar.

4. Rehabiliteringssamtal för fortsatta åtgärder (dag 30–60). Dag 60 ska nytt samtal med anställd, arbetsgivare och ev. skyddsombud/fackligt ombud genomföras för att justera handlingsplan och se över möjligheten till ev. tjänstledighet för att prova annat arbete.

5. Rehabiliteringssamtal och ny handlingsplan (dag 90–180). Dag 90 ska ny handlingsplan upprättas beroende på hur rehabilitering och anpassning har fungerat. Arbetsgivaren ska stämma av med Försäkringskassan och sjukvård om deras plan för fortsatt sjukpenning eller rehabilitering/ behandling etc.

6. Fortsatt rehabilitering och möjlighet till omställning (dag 90-365). Dag 90–180 fortsätter anpassningen och det finns då möjligheter att se över omställning utifrån den försäkrades diagnos/prognos.

LOs generella synpunkter i sammanfattning

Sammantaget anser LO att utredningen utifrån sitt uppdrag gjort en gedigen och grundlig analys och tagit fram väl underbyggda åtgärdsförslag. Även om utredningens förslag pekar i rätt riktning anser LO att ett mer omfattande helhetsgrepp, över hela sjukförsäkringen och hur denna samspelar med andra delar av välfärdsstaten, behöver tas. Detta är angeläget inte minst för att bättre samordna de olika ärendeslagen inom ramen för sjukförsäkringen och för att förbättra samspelet mellan sjukförsäkringen, arbetsmarknads- och utbildningspolitiken, sjukvårdens insatser och den medicinska- och arbetslivsinriktade rehabiliteringen.

LOs generella synpunkter kan kort sammanfattas i några punkter:

- LO anser att utredningens förslag till förändringen av lagstiftningen, om att bedömningen av arbetsförmågan vid sjukdag 180 ska göras mot angivet normalt förekommande arbete, gör sjukförsäkringen mer legitim och förutsägbar.
- LO anser att utredningens val att uttryckligen i lagstiftning ange de särskilda skälen som undantag samt dess närmare innehåll är en bra lösning. Detta ökar tillämpbarheten av lagstiftningen och även förståelsen för regleringen.
- LO instämmer i utredningens analys och slutsatser om rehabiliteringskedjans konstruktion. Enligt LO ger varken nuvarande ”särskilda skäl” eller rekvisitet ”oskäligt” utrymme för att mildra rehabiliteringskedjans effekter. Möjligheten att ta hänsyn till den försäkrades befintliga skick behöver ökas för att inte en tillämpning av rehabiliteringskedjan ska få orimliga konsekvenser. Dagens

regelverk ställer krav på omställning som exempelvis på grund av ålder inte är rimliga. Att helt bortse från sådana förhållanden riskerar att skada förtroendet för sjukförsäkringen.

- LO ställer sig positivt till utredningens förslag att konkretisera beviskravet rörande ”övervägande skäl” för återgång i arbete hos arbetsgivaren vid dag 180. Att prövningen kan inbegripa prognosen för återgång i arbete hos arbetsgivaren, sjukdomens normala förlopp enligt vetenskap och beprövad erfarenhet samt åtgärder som planerats ställer, liksom nuvarande ordning gör, mycket höga krav på det medicinska underlaget. Enligt LO är det av vikt att läkarintyg och Försäkringskassans utredningsskyldighet utformas på ett sätt som möjliggör hänsynstagande till de omständigheter som kan föranleda en uppskjuten prövning gentemot ett normalt förekommande arbete. Vidare ska framhållas att information om sjukdomens normala förlopp enligt vetenskap och beprövad erfarenhet enligt Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd inte alltid finns att tillgå. Det bör därför klargöras att även andra bedömningar kan beaktas.
- LO ställer sig positivt till att kunna skjuta upp prövningen av arbetsförmågan mot normalt förekommande arbeten även efter dag 365 och instämmer i att det motiveras med att pågående rehabiliteringen inte ska avbrytas.
- LO bedömer sammantaget att utredningens förslag kommer leda till att sjukförsäkringens regelverk blir mer ändamålsenlig och därigenom i ökad utsträckning kommer att bidra till att en försäkrads arbetsförmåga i möjligaste mån tas tillvara och att återgång i det ordinarie arbetet underlättas.

Avslutningsvis vill LO lyfta fram att den samhällskris som spridningen av coronaviruset (Covid-19) lett till på en rad punkter ställt bristerna i dagens sjukförsäkring i blyxtbelysning. Det är LOs uppfattning att om utredningens förslag genomförs tas viktiga steg i riktning mot en mer långsiktigt hållbar och rimlig sjukförsäkring.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Kjell Rautio
Handläggare